

LATVIJOS ŠVIETIMO ĪSTAIGŪ SIMBOLINIAI PAVADINIMAI

Latvių kalbotyroje laikomasi nuomonės, kad simbolinis įstaigos pavadinimas yra sąlyginis pavadinimas, paprastai rašomas kabutėse, pasviruoju šriftu ar kitokiu grafiškai išskiriamu būdu (Īpašvārdu rakstība 1998: 14). Simbolinius pavadinimus gali sudaryti tikriniai daiktavardžiai, bendriniai žodžiai, tikrinių ir bendrinių žodžių junginiai, specialiai sukurti pavadinimai. Per pastaruosius 15 metų jų grafiniam įforminimui didelį poveikį daro sparti kompiuterizacija ir anglų kalba.

Latvijos Respublikos įmonių registro įrašai rodo, jog simboliniai pavadinimai plačiai vartojami sudarant įmonių pavadinimus. Švietimo įstaigų sąrašė taip pat ypatingą grupę sudaro mišrūs pavadinimai su simboliškai sudedamąja dalimi, t. y. **simboliniai pavadinimai**. Tai žodis (žodžiai), kurie nurodo nomenklatūrinį vienetą pavadinto objekto individualius skiriamuosius požymius, be jų minėtą nomenklatūrinį vienetą galima vartoti tik bendrine reikšme, pavyzdžiui, *pamatskola* (pagrindinė mokykla), *vidusskola* (vidurinė mokykla), *augstskola* (aukštoji mokykla). Plg.: *Pirmskolas izglītības iestāde „Saulīte“* (Ikimokyklinio ugdymo įstaiga „Saulutė“), *Arodskola „Dzīvesprieks“* (Amatų mokykla „Dzīvesprieks“ [„Gyvenimo džiaugsmas“]), *Hokeja skola „Rīga“* (Ledo ritulio mokykla „Ryga“).

Didžiųjų raidžių rašymo nurodymuose rekomenduojama tokių pavadinimų minimali struktūra, pavyzdžiui, *Sākumskola „Taurenītis“* (Pradinė mokykla „Taurenītis“ [„Drugelis“]), kai „prieš simbolinį pavadinimą paprastai minimas nomenklatūrinis žodis, kuris įvardija atitinkamą įmonės tipą“ (Skujiņa 1999: 22).

Tirtoje medžiagoje rasti tik keli pavadinimai, sudaryti pagal atvirkštinę schemą: simbolinis pavadinimas + nomenklatūriniai žodžiai, pavyzdžiui, *„Anšpēteru“ veselīgas ēdināšanas un servisa arodizglītības skola* („Anšpeterių“ sveiko maitinimo ir serviso amatų mokykla). Sukaupti duomenys rodo, kad švietimo įstaigų pavadinimai labai retai atitinka minėtą dviejų dėmenų struk-

tūrą. Paprastai į šiuos pavadinimus įtraukiami dar ir kiti apibūdinantys elementai, neretai sujungiami du nomenklatūrinių žodžių junginiai, pavyzdžiui, „*Aija Fashion*“ **Modelų skola un Stila studija** („Aija Fashion“ modelių mokykla ir stiliaus studija) (Laugale 2010: 147–163). Tačiau kasdienėje ir sakininėje, ir rašytinėje vartosenoje simbolinis pavadinimas vartojamas kaip savarankiškas pavadinimas (pvz., „*Turība*“; „*Saulīte*“) be nomenklatūrinio žodžio (Laugale 2009: 46–49).

Jei švietimo įstaigos pavadinimas simbolinis, gyvenamosios vietos pavadinimas kaip nomenklatūrinis žodis minimas gana retai. Tokių mokyklų yra Jūrmaloje (šiais atvejais miesto pavadinimas nepaminėtas), taip pat ir kitose Latvijos vietovėse: *Sākumskola „Ābelīte“* (Pradinė mokykla „Ābelīte“ [„Obelaitė“]), *Sākumskola „Zvaniņš“* (Pradinė mokykla „Zvaniņš“ [„Varpelis“]). Polinkis švietimo įstaigos pavadinime neminėti vietovardžio kartais trukdo gauti informaciją apie mokyklos buvimo vietą, pavyzdžiui: *Sākumskola „UNIVERSUM“* (Pradinė mokykla „UNIVERSUM“) Valmieroje, *Eksperimentālā Kristīgā vidusskola „Staburadze“* (Eksperimentinė krikščioniškoji mokykla „Staburadzė“) Jūrmaloje, *Arodskola „Dzīvesprieks“* (Amatų mokykla „Dzīvesprieks“ [„Gyvenimo džiaugsmas“]) Tukumo rajono Vanės valsčiuje ir kt.

SIMBOLINIO PAVADINIMO FORMA

Kuriant mokyklų pavadinimus svarbios yra bendrinės latvių kalbos normos. Bet kuris pavadinimas tuo pat metu yra ir žodis, atliekantis visas žodžiui būdingas funkcijas. Dažniausiai tai yra kaitomas žodis, turintis visus latvių kalbai būdingus gramatinius požymius. **Nekaitomos formos** simbolinis pavadinimas apskritai atitinka kalbos dėsnius, tačiau kaip įstaigos pavadinimas dažnai nieko nereiškia, galbūt tik atkreipia dėmesį savo neįprastumu. Nekaitomos formos pavadinimą sunkiau vartoti: *Ropažu mūzikas un mākslas skola „RODENPOIS“* (Ruopažių muzikos ir meno mokykla „RODENPOIS“), *Mācību ražošanas kombināts „Zerko“* (Mokomasis gamybinis kombinatas „Zerko“). Kad būtų galima suprasti tokių pavadinimų reikšmę, visada reikia papildomos informacijos, pvz.: „Rodenpois“ – tai senasis Ruopažių miestelio pavadinimas (lyvių kalba reiškia „geležinis vaikiną“); pavadinimo „Zerko“ reikšmės nežino net įstaigos administracija (iš pokalbio su direktoriumi Arvydu Laciū 2008 m. lapkričio 12 d.).

Patogu, kai simbolinis pavadinimas (nors kartais ir dirbtinai sukurtas) gali būti kaitomas, pvz.: *Modes skola „ANISOLS“* (Mados mokykla „ANISOLS“), *Privātā Profesionālā vidusskola „SIGMA“* (Privati profesinė vidurinė mokykla „SIGMA“).

Kai kuriuos švietimo įstaigų simbolinius pavadinimus sudaro **raidinės santrumpos**: *Profesionālās pamatizglītības iestāde „ZET“* (Profesinio pagrindinio mokymo įstaiga „ZET“). Jiems suprasti taip pat reikia papildomos informacijos ir tam tikrų žinių. Pavyzdžiui, simbolinį pavadinimą sudaranti santrumpa *Mācību centrs „RIMAN“* (Mokymo centras „RIMAN“) padaryta iš patalpas nuomojančios įmonės „Rīgas manufaktūra“ pavadinimo žodžių pirmųjų skiemenų. Tai galėtų simbolizuoti vietą, kur yra mokykla.

Valstybinės kalbos įstatymo nuostatų nepažeidžia simbolinis pavadinimas kita kalba (pvz., rusų), jeigu jis parašytas lotyniškais rašmenimis. Simbolinis pavadinimas rusų kalba sustiprina informaciją ją dubliuodamas, pvz.: *Privātā krievu nacionālā vidusskola „Podsolnuch“* (Privati rusų nacionalinė mokykla „Podsolnuch“)¹. Šiuo atveju pridėtas paaiškinantis tekstas latvių kalba patikslina informaciją apie mokyklą net tiems, kurie nemoka rusų kalbos. Įdomus faktas, kad mokykla buvo įsteigta kaip privati pradinė mokykla „*Saulespuķe*“².

SIMBOLINIŲ PAVADINIMŲ RAIŠKA

„Nors simbolinio pavadinimo paskirtis nėra tiesiogiai apibūdinti įstaigos pobūdį ir pagrindines funkcijas, vis dėlto ši pavadinimą reikia stengtis pasirinkti arba sukurti tokį, kuris tiesiogiai ar netiesiogiai, sąvoka, simboliu ar kitokiu būdu padeda apibūdinti įstaigos esmę“ (Skujiņa 1999: 22). Simboliniai pavadinimai dažnai vartojami pavadinti tokioms specifinėms įstaigoms, kurios suteikia konkrečios srities (pvz., meno, sporto, šokių) išsilavinimą. Tokie pavadinimai dažniausiai yra susiję su minėtomis sritimis, pvz.: *Starptautiskā frizieru mākslas skola „Skaistums“* (Tarptautinė kirpėjų meno mokykla „Skaistums“ [„Grožis“]), *Hokeja skola „Aisbergs“* (Ledo ritulio mokykla „Aisbergs“ [„Ledkalnis“]), *Šūšanas un rokdarbu skola „Burda Rīga“* (Siuvimo ir rankdarbių mokykla „Burda Ryga“).

¹ *Podsolnuch* – saulėgrąža.

² *Saulespuķe* – saulėgrąža.

Vietovardis, kuris į pavadinimą neįeina kaip tiesioginės reikšmės elementas, gali būti vartojamas kaip simbolinis pavadinimas, tokiu atveju jis atlieka skiriamąją funkciją. Pavadinimą gali sudaryti miesto pavadinimas: *Bērnu un jauniešu basketbola skola „RĪGA“* (Vaikų ir jaunimo krepšinio mokykla „RYGA“), *Vidzemes jaunatnes futbola centrs „Staicele“* (Vidžemės jaunimo sporto centras „Staicelē“³), *Sporta centrs „Daugavpils ledus“* (Sporto centras „Daugpilio ledas“); miesto mikrorajono pavadinimas – *Bērnu un jaunatnes sporta skola „Jugla“* (Vaikų ir jaunimo sporto mokykla „Jugla“) Rygoje; kartais nurodoma atskira miesto dalis – *Sporta skola „Arkādija“* (Sporto mokykla „Arkadija“) Rygoje, *Profesionālās ievirzes sporta skola „Pārdaugava“* (Profesionalios krypties sporto mokykla „Pardaugava“) Rygoje; konkretus pastatas – *Bērnu un jauniešu sporta centrs „Daugavas sporta nams“* (Vaikų ir jaunimo sporto centras „Dauguvos sporto rūmai“) Rygoje.

Kaip simboliniai pavadinimai kartais pavartojami senieji vietovardžiai, pavyzdžiui, upelio pavadinimas *Rīdzene* dviejų mokyklų pavadinimuose – *Bērnu un jaunatnes sporta skola „Rīdzene“* (Vaikų ir jaunimo sporto mokykla „Rydzene“) Rygoje ir *Pamatskola „Rīdzē“* (Pagrindinė mokykla „Rydzē“) taip pat Rygoje; *Privātā vidusskola „Mītava“* (Privati vidurinė mokykla „Mintauja“) Jelgavoje – šio pavadinimo pagrindas yra ankstesnis Jelgavos pavadinimas.

Vartotojai gali būti klaidinami, kai simboliniame pavadinime yra vietovardis, o vietovė, kurioje yra mokykla, nesusijusi su tuo vietovardžiu. Nesusipratimų gali kilti dėl žodžio *Dauguva* (Latvijos TSR buvo sporto draugija „Dauguva“, veikusi visuose rajonuose), pvz., *LIEPĀJAS SPORTA SKOLA „DAUGAVA“* (Liepojos sporto mokykla „Dauguva“)⁴. Kadangi šios upės vardas jau yra vienos mokyklos pavadinime, tai naujesnės mokyklos pavadinime *Hokeja skola „Rīgas Daugava“* (Ledo ritulio mokykla „Rygos Dauguva“) nurodyta ir vietovė, kad nekiltų nesusipratimų. Pavadinimas pirmuoju atveju pasirinktas neapgalvotai – konkretus žodis turi suteikti informaciją apie konkretų objektą, t. y. reikia laikytis leksinės reikšmės ir tikrovės atitikimo. Tai esminis dalykas, kadangi viena iš simbolinio pavadinimo funkcijų – supaprastinti bendravimą. Tai ypač svarbu sporto mokykloms, kurių pavadinimai neretai yra ir sporto komandų pavadinimai. Dėl šios priežasties nepagrįstas atrodo vieno ir to paties vietovardžio vartojimas kelių skirtingų mokyklų pavadinimuose, pvz.: *Bērnu un jauniešu*

³ Staicelē – miestas šiaurės vakarų Vidžemėje.

⁴ Liepojos miestas yra Latvijos pietvakarinėje dalyje ir neturi jokio ryšio su Dauguvos upe.

basketbola skola „RĪGA“ (Vaikų ir jaunimo krepšinio mokykla „RYGA“) ir *Hokeja skola „Rīga“* (Ledo ritulio mokykla „Ryga“); *Iecavas novada sporta skola „Dartija“* (Iecavos regiono sporto mokykla „Dartija“) ir *Sākumskola „Dartija“* (Pradinė mokykla „Dartija“) Bauskės rajone⁵.

Simbolinis pavadinimas gali nurodyti **mokinių tautybę** (jeigu ji nėra paminėta tiesioginės reikšmės apraše). Toks pavadinimas sudaromas kaip pagrindą imant specifines kokios nors tautos sąvokas, kurios yra svarbios ir reikšmingos būtent šios tautybės žmonėms. Taip nurodoma, kad švietimo įstaigoje mokosi vienos ar kitos tautybės mokiniai, pvz.: *Rīgas ģimnāzija „IVRIT“* (Rygos gimnazija „IVRIT“). Žinoma, asmuo, sudarantis tokį pavadinimą, turi būti tvirtai įsitikinęs, kad tas žodis kalbos vartotojams žinomas.

Simboliniam pavadinimui būdingas kalbos ekonomiškumas, kuris iš esmės yra galimybė kurti vaizdingus, talpius, asociacijas keliančius pavadinimus, padedančius pritraukti būsimus klientus (Емельянова 2007: 7). Tai gali būti teigiamą reikšmę turintis, su išsilavinimo kokybe susijęs žodis, pvz.: *Frizieru skola „Vernisāža“* (Kirpėjų mokykla „Vernisažas“).

Kelerius pastaruosius metus matyti polinkis, ypač privačių švietimo įstaigų pavadinimuose, vartoti įvairius vertinamuosius ir tikslinamuosius žodžius, kurie padaro pavadinimą originalų ar ypatingą palyginti su kitais. Tačiau tokių simbolių pavadinimų reikšmė be papildomos informacijos ne visada yra suprantama: *Frizieru skola-studija „Galateja“* (Kirpėjų mokykla-studija „Galatėja“), *Frizieru skola „Studija–I“* (Kirpėjų mokykla „Studija–I“), *Biznesa skola „Nimfa 2000“* (Verslo mokykla „Nimfa 2000“), *Privātā vidusskola „Gaismas tilts 97“* (Privati vidurinė mokykla „Gaismas tilts [„Šviesos tiltas“] 97“), *Mākslas skola „Iberians“* (Meno mokykla „Iberianus“), *Daugavpils mākslas vidusskola „Saulės skola“* (Daugpilio vidurinė meno mokykla „Saulės mokykla“).

Dažnai simboliniuose pavadinimuose vartojami **tarptautiniai žodžiai**. Tai vertinama teigiamai, ypač tada, jeigu žodis jau asimiliavęsis latvių kalboje, patekęs ir į latvių kalbos aiškinamuosius žodynus (pvz., *norma*, *harmonija*). Jų reikšmė kalbos vartotojui suprantama, nes pateiktas kontekstas – nomenklatūrinis vienetas nurodo, kad tai mokyklos pavadinimas. Tokie simboliniai mokyklų pavadinimai atskleidžia steigėjų ketinimus, nors žodžiai gali būti ir daugiareikšmiai, pvz.: *harmonija* – 4 reikšmės (SV 1999: 266), *alfa* – 4 reikšmės (SV 1999: 42). Plg.: *Pamatskola „Harmonija“* (Pagrindinė

⁵ Dartija – gyvenvietė Bauskės rajono Iecavos regione.

mokykla „Harmonija“), gr. *harmonia* – „darna, daiktų ar reiškinių dalių proporcingumas“ (SV 1999: 266); *Privātā sākumskola „Alfa“* (Privati pradinė mokykla „Alfa“) Jelgavoje (alfa ir omega Biblijos frazeologizmas, t. y. pradžia ir pabaiga, pats svarbiausias, visko pagrindas; LFV I 1997: 76) – tai krikščioniškos krypties mokykla, todėl ir santrumpa paimta iš Biblijos (iš pokalbio su direktore Ingvilda Ivanova 2008 m. lapkričio 12 d.).

Tačiau kontekstas (šiuo atveju ryšys su švietimo įstaiga) ne visada padeda išvengti daugiareikšmiškumo, t. y. pabrėžti būtent vieną reikšmę. Pavyzdžiui, tarptautinių žodžių žodyne žodžio *norma* nurodytos 3 reikšmės (SV 1999: 522). Mokyklos valdytoja Irina Lode (2008 m. lapkričio 22 d.) paaiškino, kad simbolinis pavadinimas *Privātā vidusskola „NORMA“* (Privati vidurinė mokykla „NORMA“) pasirinktas pagal tarptautinio žodžio (lot. *norma* – „matas, pavyzdys“) reikšmę „taisyklė, principas, standartas“ (SV 1999: 522), norint pabrėžti, jog mokykla nėra kokios nors ypatingos krypties, kaip kai kurios kitos privačios mokyklos, bet mokymas šioje mokykloje atitinka visuotinį standartą.

Neaiškumų gali kilti tais atvejais, jeigu pavadinimas kita kalba nesuprantamas, o ne visi svetimų kalbų žodžiai patenka į atitinkamus žodynus. Tokie yra keli Latvijos mokyklų pavadinimai, pavyzdžiui, *Privātskola „Latreia“* (Privati mokykla „Latreia“). Tai pirmoji privati mokykla atkurtoje nepriklausomoje Latvijoje, jos pavadinimą sudaro graikų kalbos žodis, reiškiantis „įkvėpimas“ (iš pokalbio su direktoriumi Valdžiu Krūminiu 2008 m. lapkričio 22 d.). Minėto žodžio reikšmė graikų kalboje yra „tarnavimas; tarnavimas dievo šventykloje“ (LGCVV 1999: 68).

Mokyklos *Privātā pamatskola „Maksima“* (Privati pagrindinė mokykla „Maksima“) pavadinime pavartotas lotynų kalbos žodis [lot. *maxima*, (*regula*, *sententia*) – „pagrindas, dėsnis, aukščiausias principas“], nes šis žodis siejamas su moralinio, etinio pobūdžio principais; elgesio taisyklėmis, kuriomis žmogus vadovaujasi, – taip mano mokyklos vadovybė (mokyklos direktorė Inara Kuharjonoka, 2008 m. lapkričio 12 d.).

Atskirais atvejais pavadinimo reikšmę galima nuspėti, jeigu turima kokių nors specialių pradinių žinių (pvz., iš romėnų mitologijos). Toks yra mokyklos pavadinimas *RSEBAAs Profesionālā Vidusskola „VICTORIA“* (RSEBAAs profesinė vidurinė mokykla „VICTORIA“), į kurį įeina pergalės deivės *Viktorijos* vardas lotynų kalba (SV 1999: 830). Mokyklos vadovybės aiškinimu, tai reiškia „pirmoji profesija, pirmoji pergalė“ (iš pokalbio su direktore Andžela Dubinska 2008 m. lapkričio 26 d.).

Valstybinės kalbos įstatymo pavadinimų sudarymo skyriuje nustatyta, kad objekto pavadinimas turi būti parašytas lotyniškais arba latviškais raidėmis. Yra pavadinimų, kurie atitinka šią pagrindinę sąlygą, bet nepaaiškinta simbolio reikšmė vis dėlto gali likti nesuprasta, – pvz., *Rīgas sākumskola „Papatya“* (Rygos pradinė mokykla „Papatya“).

Simbolio funkcijas geriausiai gali atlikti **latvių kalbos žodžiai**, kurių reikšmė, t. y. semantika ir simbolinė funkcija, yra gerai suprantama be komentarų ir papildomos informacijos, pvz.: *Privātā pamatskola „Avots“* (Privati pagrindinė mokykla „Avots“ [„Šaltinis“]), *Privātā pamatskola „Saulgrieži“* (Privati pagrindinė mokykla „Saulgrieži“ [„Saulėgrįža“]), *Privātā sākumskola „Namiņš“* (Privati pradinė mokykla „Namiņš“ [„Namelis“]), *Privātā vidusskola „Taka“* (Privati vidurinė mokykla „Taka“ [„Takas“]), *Privātsākumskola „Varavīksne“* (Privati pradinė mokykla „Varavīksne“ [„Vaivorykštė“]).

Žodžio tiesiogine reikšme vartojimas simboliniame pavadinime vertinamas teigiamai, toks simbolis gali geriau ir tiksliau atlikti pavadinimo funkcijas. Pavyzdžiui, žodis *spars* (LLVV VII₂ 1991: 85) – „užmojis, užsimojimas, atkaklumas“ (veikloje, elgesyje), jo intensyvi išraiška, energija tinka sporto įstaigai pavadinti: *Ventspils pilsētas domes Izglītības pārvaldes Sporta skola „Spars“* (Ventspilio miesto savivaldybės Švietimo valdybos sporto mokykla „Spars“).

Kaip savotiški simboliai kartais pasitaiko ir reti latvių kalbos žodžiai: *Privātā pamatskola „Patnis“* (Privati pagrindinė mokykla „Patnis“), *patnis* reikšmė – individas (LLVV VI₁ 1986: 519); *Privātā vidusskola „Laisma“* (Privati vidurinė mokykla „Laisma“) į savo pavadinimą įtraukė retai pasitaikantį žodį *laisma* – tarm. smagus užsiėmimas (LLVV IV 1980: 578).

Simbolinių pavadinimų pasirinkimo galimybės neribotos. Kartais mokyklos steigėjams atrodo svarbu į pavadinimą simboliškai įtraukti mokykloje naudojamus **naujus darbo metodus**, pavyzdžiui, *Privātsākumskola „Innova“* (Privati pradinė mokykla „Innova“). Pokalbyje su direktore Inta Baltiņa (2008 m. lapkričio 22 d.) išaiškėjo, kad pavadinimo pagrindas yra lotynų kalbos žodis *innovatio* „atnaujinimas, pokytis“ (SV 1999: 308), kuris siejamas su naujais ugdomaisiais mokymo metodais. Panašių asociacijų kyla ir dar dėl vieno pavadinimo – *Privātvidusskola „Brīvā attīstība“* (Privati vidurinė mokykla „Brīvā attīstība“ [„Laisvoji raida“]), šio žodžių junginio reikšmė susijusi su mokinių individualių gebėjimų raida (*laisvoji raida* yra alternatyviojo ugdymo koncepcija).

Verta panagrinėti logopedinės mokyklos simbolinį pavadinimą *Rīgas sākumskola „Valodiņa“* (Rygos pradinė mokykla „Valodiņa“ [„Kalbelė“]). Kad mokyklos pavadinime nebūtų žodžių, susijusių su kalbos defektais, 2003 metais ji buvo pavadinta „Valodiņa“. Tai kol kas yra vienintelė specialioji mokykla Latvijoje, kurios pavadinime nėra žodžio *specialioji*. Pagal savo leksinę reikšmę ir vartojimą šis pavadinimas laikomas eufemizmu.

Kartais simbolinį pavadinimą gali sudaryti **asmenvardis**, tačiau įstaigų registracijos dokumentai rodo, kad tai nėra nei steigėjų, nei savininkų, nei mokyklų direktorių vardai, o norint išsiaiškinti motyvaciją reikia papildomų duomenų, pvz.: *Privātsākumskola „Elita“* (Privati pradinė mokykla „Elita“), *Profesionālās pamatizglītības iestāde „Studija Maija“* (Profesinė pagrindinio ugdymo įstaiga „Studija Maija“). Pavadinimų sudarytojai nestokoja kūrybinės fantazijos ir lakios vaizduotės, viena privati mokykla pavadinta net garsaus jūrų keliautojo Kristupo Kolumbo vardu: *Privātā sākumskola „Kolumbs“* (Privati pradinė mokykla „Kolumbas“) Rygoje.

Gyvūnų pavadinimai švietimo įstaigų pavadinimuose pavartojami pagal jiems būdingas savybes, pavyzdžiui, sporto mokyklai pasirinktas plėšrūno pavadinimas asocijuojasi su kovotojo dvasia. Kartais gyvūnas pasirenkamas komandos simboliu: suaugusiųjų ledo ritulio komandos „Rīga 2000“ vėliavoje yra liūtas, o jos vaikų sporto mokyklai kaip simbolis pasirinktas kitas, mažesnis gyvūnas – lūšis: *Profesionālās ievirzes sporta izglītības iestāde „Lūši“* (Profesionalios krypties sportinio ugdymo mokykla „Lūši“ [„Lūšys“]).

Apgalvotu simboliu pasirinkimu ir pagal reikšmę, ir patraukiant dėmesį išsiskiria *Tautskola „99 Baltie žirgai“* (Tautinė mokykla „99 Balti žirgai“). Šios mokyklos direktorius Ojars Ruodė aiškina, kad pavadinime, kurį rekomendavo viena liaudies tradicijų žinovė, slypi daug reikšmių⁶.

Sporto mokykloms ir jų komandoms svarbi rėmėjų parama, todėl būna taip, kad mokyklos pavadinimą sudaro **įmonės rėmėjos pavadinimas**,

⁶ Skaitmuo 9 yra užbaigtumo ritmas, tai gerai žino matematikai. 99 nėra tik skaičius, tai reiškia – daug. Senovėje būta devynių dienų kalendoriaus. Vaikai gimsta po devynių mėnesių. Savo ruožtu *baltas* reiškia „dieviškas“, įvairių tautų liaudies tikėjimuose kalbama apie šiaurę, kur reikia ieškoti kažko šviesaus, gražaus. Žirgas yra tarpininkas tarp šio ir ano pasaulio. Baltasis žirgas kadaise buvo lemiantis likimą. Kai reikėdavo priimti svarbų sprendimą, žirgūi liepdavo žengti pirmą žingsnį. Regione (Cėsių raj., Drustų valsč.; patikslinimas mano – *V. L.*) yra tradicija: jeigu žmogus sutinka baltą žirgą, bus laiminga diena, o kai suskaičiuosi 99 baltus žirgus, bus vestuvės – tai reiškia naują pradžią. „Mes mokėmės iš liaudies ir norėjome ko nors išmokyti liaudį, taip ir atsirado tautinės mokyklos pavadinimas. Tokį abipusį ryšį stengiamės išlaikyti iki šiol“ (žurnalas *Patiesā Dzīve*, 2008, Nr. 21, 22).

pvz.: *Specializētā sporta skola „Latvijas Bērzs“* (Specializuota sporta mokykla „Latvijas Bērzs“ [„Latvijas bērzas“]).

Ypatīgā grupē sudaro simboliniai **ikimokyklinio ugdymo įstaigų pavadinimai** – 90 proc. iš jų simbolinis pavadinimas yra daiktavardžio deminutyvo forma. Matyti, kad daugelio vaikų darželių simbolinius pavadinimus sudaro tie patys žodžiai. Pavyzdžiui, žodis *Saulīte* (Saulutė) sudaro 19 ikimokyklinio ugdymo įstaigų pavadinimų, *Pasaciņa* (Pasakėlė) – 13 pavadinimų, *Bitīte* (Bitutė) ir *Sprīdītis* (Sprindžiukas) – po 11 vaikų darželių pavadinimų.

Daiktavardžių deminutyvų formose mažybinės priesagos *-īņ-*, *-īt-*, *-ēn-*, *-uk-* paprastai išreiškia teigiamą vertinimą – suteikia žodžiams švelnumo, nuoširdumo, palankumo atspalvį.

Simbolinis žodis švietimo įstaigos pavadinime padaro jį asmeniškesnį, tačiau žodžio reikšmė, nors ir įstaigos pavadinime, turi įtakos tiek vaikams, tiek darbuotojams (šie tyrinėjimai susiję su sociolingvistika, psicholingvistika bei etnolingvistika ir turėtų būti tęsiami). Simbolis įstaigos pavadinime yra konkrečios kultūros ženklas, papildantis jo semantiką tokia mąstymo sistema ir tokiomis sąvokomis, kurios atspindi būtent tą kultūrą. Reikia atsižvelgti į tai, kad „vartojant žodžius / pavadinimus gali kilti asmeninių asociacijų ir susiformuoti individualus emocinis požiūris į žymimą objektą, tačiau jo kultūrinę nacionalinę esmę išreiškia visuotinai vartojama konotacija“ (Аюпова 2004: 44).

Nors simboliniai švietimo įstaigų pavadinimai (ypač ikimokyklinio ugdymo) labai įvairūs, šiame straipsnyje pateikta tik trumpa šios grupės pavadinimų apžvalga ir apibūdinti pagrindiniai pavadinimų tipai.

ŠALTINIAI

Latvijos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos švietimo įstaigų registrai:
<http://doc.izm.gov.lv/liis/org/pases.nsf/WebIzgl3?OpenView>

LITERATŪRA

Īpašvārdu rakstība 1998: *Īpašvārdu rakstība*, Rīga: LR Valsts valodas centrs.
Laugale V. 2009: *Izglītības iestāžu nosaukumi latviešu valodā: lingvistiskais aspekts*. Promocijas darba kopsavilkums filoloģijas doktora grāda iegūšanai valodniecības zinātņu nozares latviešu sinhroniskās valodniecības apakšnozarē, Liepāja: LiePA.

- Laugale V. 2010: Skolu nosaukumu struktūra Latvijā un Lietuvā / Mokyklų pavadinimų sandara Latvijoje ir Lietuvoje. – *Res Humanitariae* VI, Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 147–163.
- LFV I 1997: Laua A., Ezeriņa A., Veinberga S. *Latviešu frazeoloģijas vārdnīca*, 1. sējums, Rīga: Avots.
- LGCVV 1999: Skujiņa V. *Latīņu un grieķu cilmes vārddalū vārdnīca*, Rīga: Kamene.
- LLV 1955: *Latīņu-latviešu vārdnīca*, Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība.
- LLVV 1972–1996: *Latviešu literārās valodas vārdnīca*, 1.–8. sējums, Rīga: Zinātne.
- MLLVG I 1959: *Mūsdienu latviešu literārās valodas gramatika*, I. daļa, Rīga: LPSR ZA izdevniecība.
- Skujiņa V. 1999: *Latviešu valoda lietišķajos rakstos*, Rīga: Zvaigzne ABC.
- SV 1969: *Svešvārdu vārdnīca*, Rīga: Liesma.
- SV 1999: *Svešvārdu vārdnīca*, Rīga: Jumava.
- Аюпова Е. И. 2004: О символическом компоненте значения слова. – *Русская и сопоставительная филология: состояние и перспективы*. Международная научная конференция, посвященная 200-летию Казанского университета, Казань: Издательство Казанского университета.
- Емельянова А. М. 2007: *Эргонимы в лингвистическом ландшафте полиэтничного города*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата филологических наук, Уфа: Башкирский гос. пед. университет.
- Маслова В. А. 2001: *Лингвокультурология*, Москва: Академия.
- Романова Т. П. 2006: Эволюционные процессы в области современной российской эргономической терминологии. – *Вопросы ономастики*, № 3, Издательство Уральского университета.

Gauta 2010 10 28

SYMBOLIC NAMES OF THE LATVIAN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

S u m m a r y

The documents of the Latvian Company Registrar show that the names of enterprises and companies are often symbolic. The same can be said about the names of the educational establishments which include a specific group of ergonyms made from mixed names with a symbolic part, so-called symbolic names. They can be found in the names of different schools, for example, primary school *Saulīte*, vocational school *Dzīvesprieks*, hockey school *Rīga*, business university *Turība*.

In everyday use, which also covers written language, the symbolic name is used as a constant designation, for example *Turība*, *Saulīte* etc., without any mention of the educational institution.

The functions of the symbol can be conveyed by toponyms, e. g. *Rīga*, abbreviations, e. g. *ZET*, *RIMAN*, internationalisms, e. g. *NORMA*, *Harmonija*, and groups of words, e. g. *Brīvā attīstība*. The names of Latvian origin are particularly appreciated as their semantic meaning is quite clear, e. g. *Avots* 'spring', *Taka* 'path', *Valodiņa* 'language (diminutive form)'. The connection between the symbolic meaning and the specialization of the school is obvious. For example, diminutives are particularly frequent in the names of primary schools: *Ieviņa* 'a small bird cherry tree', *Dzintariņš* 'a small piece of amber', *Skudriņa* 'a small ant'. The names for sport schools are chosen from words related to the notion of strength: *Lūši* 'lynx', *Aisbergs* 'iceberg'.

The study has shown that symbolic words are very often used in the names of different schools so a more extensive research could reveal other interesting tendencies in the practice of institutional names.

VELGA LAUGALE
Liepājas Universitāte
Kūrmājas prosp. 13, LV-3401 Liepāja
laugale@inbox.lv